

רשמי סיור באירופה

החליבה, בין פרה לפרה, במים מחוממים כדי 82 מ"צ. טיפול זה הונהג בשנה האחרונה והוגד לי שהודות לו פחתו מקרי דלקות העטין בשיעור ניכר למדי. תנובת העדר הזה נעה סביב 4250 ק"ג חלב עם 3.95% שומן.

במשק אחר, השייך גם הוא לאותה תחנה, נודמן לי להתבונן בשיכון מודרני, עם "תאי מנוחה" שהותקן לפני 3 שנים בערך. מנהלי החווה שבעים רצון משיטת שיכון זו ואמרו לי שהפרות, לאחר "חינוך" מסויים, התרגלו מהר לתאים האלה. ה"חינוך" התבטא בכך שביום הראשון הכניסו את כל הפרות לתוך התאים וסגרו עליהן (מאחוריהן) בשרשרת, למען לא תוכלנה לצאת מתוכם במשך שעות אחדות. ההפרשות של הפרות זורמות בתעלה בעלת שיפוע למיכל שמחוץ לרפת. את הזבל הנוזלי מוצאים פעם ב־8-10 שבועות. לפי הנתונים מרפת זו יוצא שכל פרה מפרישה ביממה כ־40 ליטר צפיעים ושתן. את תאי המנוחה מרפדים ב־4 ק"ג נסורת בשבוע, וכך מתהווה כעין מזרון בעובי של 5 ס"מ. אמרו לי שהיתרון בשיטת שיכון זו הוא בכך, שאת התאים אפשר להתקין גם במבנים קיימים בעלי רוחב שונה, תוך הרחבה או צימצום של המעבר שבין שתי שורות התאים. האחראי לרפת סיפר לי שהפרות המשוכנות בתאים נעשות בדרך כלל שקטות ונינוחות יותר, ואי-הנוחות היחידה שבשיכון התאים הוא, שאין אפשרות להגיש לפרות את הטיפול הוואטרינארי, בהימצאן בתאים כה צרים, בהיותן בלתי קשורות למקום.

מיתקן חדש לניקוי מיכל החלב

המועצה לשיווק החלב באנגליה מקדמת את התקנת מיכלי החלב במשקים ואף מעניקה סיוע כספי לכך, תוך מגמה לשפר את טיב החלב ולחסוך זמן בהעברתו מהמשקים למחלבות. עם ריבוי המיתקנים האלה נתעוררה בעיית שמירת הניקיון במיכלים, כי לעיתים קרובות שואבים את החלב למיכליות ההובלה ללא נוכחות הרפי תנים ושאריות החלב עלולות להחמיץ או להת-

ד"ר ח. אהרונז' ביקר בשנה שעברה בכמה מארצות אירופה, סייר במשקים ובמוסדות מדע, ולהלן נמסרים רשמים שלו בצורה תמציתית.

הקדמה

תנאי המשק החקלאי בצפון אירופה ובמערב רבה כה שונים מאלה שאצלנו עד שאין כמעט כל אפשרות להעריך את הפרטים מבחינת ערכם המעשי לגבי החקלאות שלנו. די אם אזכיר את עובדת אחזקתו של עדר החלב במשך חצי שנה במרעה, יום ולילה, מבלי להיוקק בעונה זו למבני רפת. כידוע, גם ההזנה בעונה זו — עיקרה צמחיית המרעה, והמזון המרוכז מוגש במנות מצומצמות או שאין מגישים אותו כלל. כדוגמה אופיינית לגישה השונה למימשק ענף בקר החלב תשמש שיחתי עם חקלאי נבון ואינ־טליגנטי באנגליה, שאלתיו למה הוא מסתפק בתנובה כה ירודה (לפי מושגיניו) בעדר החלב, שמתנודדת סביב 3800 ליטר לפרה בשנה? והוא ענני קצרות: "כל מגמתי היא לחסוך בהוצאות למזון קנוי מהחוץ ובהוצאות לרופא וואטרינארי ורפואות; השאר — יסתדר מאליו בהצלחה ול־טובתי".

ועל אף השוני בתנאים הטבעיים והמשקיים שבינינו לבין הארצות הנ"ל, יש לנו בכל זאת הצורך להסתכל בנעשה אצלם וללמוד משהו מנסיונם ומחידושיהם.

ביקור במשק החלב של תחנת "חנה" בסקוטלנד

משק זה משתייך לתחנת חקר חקלאי ומ־קיימים בו עדר בקר־חלב לניסויים בהזנה. ביקרתי ברפת בשעת החליבה וראיתי שהצינורות להולכת החלב מהמכונה למיכל עשויים זכוכית "פייראקס" (Pyrex) באורך מטר אחד כל צינור, והם מחוברים ביניהם בחיבורי גומי. חידוש זה במיתקן מאפשר את הפיקוח הקל על ניקיונו של הצינור. חולבים בעדר זה במכונת חליבה מיטל־טלת ומשתמשים במכונת פיסטור של חברת "בלו" לשטיפת צינור החלב והגביעים של מכונת

לפי הוותק, ונוסף למשכורת הם נהנים משיכון ללא תשלום וממיצרכים שונים, המיוצרים במשק. כיוון שמשק זה נמצא בקירבת המכון לחקר משק החלב שבריידינג, היה באפשרותו להסתייע במומחה מיוחד להדרכה בחליבה תקינה והיגיינית, כשבכל מקרה של חולי בעטין נערכו גם בדיקות במעבדות המכון; הודות לכך, אין מופיעות שוב בעיות רציניות בתחלואת העטינים. בשנה האחרונה הוקם במשק זה מכון חליבה מודרני ושני עובדים מסייעים כל חליבה בשתי שעות. בתנאי השיכון הקודמים נמשכה החליבה 4 שעות, כמעט.

לעזרה וואטרינארית נזקקים במשק זה רק במקרים של אי-התעברות, או בעונת המרעה כשהפרות נפגעות ב"צפדון העשב" (Grass tetany) מחמת חסר מאגניום או סידן. בעל המשק סיפר לי שבשנה האחרונה הוא סיים את המאזן בריווח יפה מאוד, כיוון שההכנסה ממכירת בקר לבשר גדלה בשיעור ניכר. כך, למשל, הוא קיבל תמורת 5 פרות 3700 ל"י ועבור 3 עגלים מפוט"מים — 2800 ל"י.

תומצת מרשימות ד"ר ח. אהרונר

ע"י י. ע.

גבן עד החליבה הבאה. על ידי אחד המדריכים באיזור שינפלד סודר מיתקן שטיפה וחיטוי אוטומאטי שנהג מיכלית ההובלה יכול להפעילו ע"י "לחיצה על כפתור". הבריכה נשטפת קודם כל, מיד לאחר הרקתה, במים קרים ואחרי זה — בתמיסה מחטאה, המותזת לכל הפינות, וכך היא מוכנה לקליטת החלב מהחליבה הבאה, לאחר שהרפתנים שוטפים אותה קודם לכן במים רגילים בלבד.

ביקור במשק חלב פרטי בסביבות ריידינג במשק זה מקיימים עדר, המונה 108 פרות, בני בקר ו-4 פרים לרביעה. כששאלתי את בעל המשק למה הוא מחזיק בפרים, כשיש באפשרותו להיזקק להזרעה מלאכותית, הוא ענה לי שהפרים שבמכון ההזרעה אינם טובים, לדעתו, לשמירה על מתכונת שומן גבוהה בעדרו, כיוון שהוא מעוניין בשיווק חלב עם 4% שומן. את הפרים, הדרושים לו, הוא מגדל בעצמו. התנור בה הממוצעת של עדרו נעה סביב 3800 ק"ג, בעל משק זה מעסיק 3 עובדים מנוסים, שמקפידים באופן מיוחד על חליבה תקינה. המשכורת השבועית לעובד היא בגבולות 120-145 ל"י.

זומו

▲ בסקר על השבחת בקרי-החלב בהולנד בתקופה שבין 1953 ל-1959 נמסר שהתנובה הממוצעת בבריזלנד נשארה ללא שינוי כמעט, בה בשעה שבנורד-הולנד היא עלתה בשיעור ניכר (בפריזלנד עליו ב-0.17 ק"ג ביום ובנורד-הולנד 1.26 ק"ג). מתכונת השומן עלתה באותה תקופה בשני האיזורים — בפריזלנד ב-0.22% ובנורד-הולנד ב-0.34%. נתונים על פרים מפריזלנד, שמורשתו של כל אחד מהם הופצה בהרחבה על ידי 8 בנים לפחות, מוכיחים שהלה ירידת-מה לגבי התנובה בחלב ולעומת זה עליה כלשהי במתכונת השומן. בנורד-הולנד נסקרו הנתונים של פרים שמורשם הופצה ע"י 5 בנים (לכל פר) ונמצא שהושגה השבחה בתנובת החלב ובמתכונת השומן גם יחד. יש איפוא מקום לסברה שבנורד-הולנד למדו להשתמש בהצלחה רבה בפרים בעלי אינדקס חלב גבוה.

▼ בפאנסילבניה (ארה"ב) רוכזו נתונים על 7317 פרות שסולקו מהעדרים בתקופת השנים שבין 1953 ל-1963, תוך ציון 18 סיבות ליציאתן של פרות אלה. למילה מ-70% של היוצאות סולקו מחמת 4 הסיבות האלה: תנובה נמוכה — 36.87%; עקרות — 15.66%; מחלות עטין שונות — 13.48%; מאסטיטיס — 5.81%. נמצאה קוראלאציה בעלת משמעות גדולה בין גיל הבהמה והטיבה לפסילה. שיעור הפסילה מדמת תנובה נמוכה היה גבוה במיוחד בבהמות מגיל צעיר. בקבוצות הקשירות של הפרות היה שיעור גבוה של פסילה מחמת מחלות עטין ומאסטיטיס.